

Bütün şüurlu həyatını Azərbaycanda iqtisad elminin inkişafına, yüksək ixtisaslı iqtisadçı kadrların hazırlamasına həsr etmiş korifey iqtisadçı alim, ölkəmizin ilk iqtisad elmləri doktorlarından biri Mədət Mustafa oğlu Allahverdiyev yaşasaıdı, indi onun 90 yaşı tamam olacaqdı. Ancaq xəstəlik onu hələ yaradıcılığının ən məhsuldar vaxtında - 55 yaşında yaxalamış və ömrünün 62-ci ilində onu sıralarımızdan ayırmışdır. Keçmiş İttifaqda ən çox elmlər namizədləri və doktorları hazırlamış **bu əfsanəvi elm adamı sözün əsil mənasında böyük alim, söz sahibi və şəxsiyyət idi.** O, doğulduğu məkandan, milliyətindən və ictimai vəziyyətindən asılı olmayaraq elmə həvəsi olan, bu sahədə qabiliyyəti olan bütün gənclərə elmin keşməkeşli yollarında yüksəlməsinə hər cür mənəvi və lazım gəldikdə maddi yardım göstərirdi. Bu görkəmli alimin bilavasitə rəhbərliyi ilə 100-dən artıq elmlər namizədləri və doktorları yetişmiş, onlarla vətəndaşımızın elmi səviyyəsinin yüksəldilməsinə köməklik etmiş, onlara elmi məsləhətlər vermiş, çətin günlərində onlara dayaq durmuşdur. Onun qələmindən 2 min çap vərəqi həcmindən çox əsər çıxmış, onların 500 çap vərəqi həcmindən çoxu nəşr edilmiş geniş oxucu kütləsinə təqdim edilmişdir.

M.M.Allahverdiyev sərbəst elmi fəaliyyətə keçən əsrin 50-ci illərindən başlamışdır. O, 1950-ci ildə K.Marks adına Azərbaycan Dövlət Xalq Təsərrüfatı İnstitutunu bitirdikdən sonra Azərbaycan EA-nın iqtisadiyyat sektorunun aspiranturasına daxil olmuş və təhsilini davam etdirmək üçün Moskva şəhərinə ezam edilmişdir. 1954-cü ildə Moskvada müvəffəqiyyətlə namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir. M.Allahverdiyevin məhsuldar həyatının ən böyük dövrü Azərbaycan EA İqtisadiyyat İnstitutunda, yeddi ili isə keçmiş Azərbaycan Dövlət Plan Komitəsi nəzdindəki Elmi-Tədqiqat İqtisadiyyat İnstitutunda keçmişdir.

Mədət Allahverdiyevin əsərləri iqtisadi oriyentləri dəyişdiyi indiki şəraitdə də öz aktuallığını saxlamışdı. O, elmi fəaliyyətinin ilk mərhələsində iqtisad elminin aqrar problemləri, sonrakı mərhələlərində isə iş qüvvəsinin təkrar istehsalı, əmək, makroiqtisadi tənzimləmə, milli gəlir, regionların sosial-iqtisadi inkişafının proqnozlaşdırılması və sair bu kimi mühüm problemlərin tədqiqi ilə məşğul olmuşdur.

Keçən əsrin 50-ci illərinin axır-

Azərbaycanın korifey iqtisadçı alimi

ları və 60-cı illərinin əvvəllərində Sovetlər İttifaqında kənd təsərrüfatının iqtisadi problemləri diqqət mərkəzində olduğu üçün bu təsərrüfat sahəsini stimullaşdırmaq, burada istehsalı tədricən intensivləşdirməklə ölkə əhalisinin kənd təsərrüfatı məhsullarına olan ehtiyacının təmin edilməsi zərurəti həmin sahənin dərinə tədqiq edilib öyrənilməsinə tələb edirdi. Məhz buna görə də bu dövrdə M.Allahverdiyevin bir-birinin ardınca **“Azərbaycan SSR-nin çayçılıq kolxozlarının iqtisadiyyatının inkişafı”** (Bakı, Akademiya nəşriyyatı, 1956, 11,5 ç.v.), **“Kolxozlarda ictimai və şəxsi mənafeələri əlaqələndirilməsi”** (Bakı, Azərneşr, 1956, 8,0 ç.v.), **“Kolxoz istehsalının inkişafında maşın-tractor stansiyalarının rolu”** (Bakı, Azərneşr, 1959, 7,0 ç.v.), **“Dağ rayonları şəraitində kompleks mexanikləşdirmənin bəzi məsələləri”** (Bakı, Azərneşr, 1960, 7,0 ç.v.), **“Pambıqçılıqda əmək məhsuldarlığı və onun artırılması yolları”** (Bakı, Akademiya nəşriyyatı, 1960, 9,3 ç.v.), **“Kolxoz və sovxozlarda əməyin və istehsalın düzgün təşkili”** (Bakı, Azərneşr, 1962, 9,7 ç.v.) kimi tədqiqat əsərlərinin çap olunub geniş ictimaiyyətə və müvafiq təşkilatların diqqətinə çatdırılması təsadüfi olmamışdır. O dövrün iqtisadi ədəbiyyatlarında plan və bazar münasibətlərinin qarşılıqlı əlaqəsini geniş mübahisələr və diskussiyalar obyektinə çevrilməsinə baxmayaraq real gerçəklikdə əmtəə-pul münasibətlərinin, mübadilənin inkişafı inkaredilməz iqtisadi hadisə idi. Ona görə də kolxozların geniş miqyasda əmtəə mübadiləsinə cəlb edilməsi labüd idi və heç bir şübhə doğurmurdu. Ancaq bunlarla təmin etmək üçün iqtisadi mexanizmlər yox idi və bu mexanizmlərin hazırlanması tələb olunurdu. Bunu nəzərə alan görkəmli alim **iqtisadi ədəbiyyatda ilk dəfə olaraq kolxozlarda məhsul vahidinə məsrəflərin ölçülməsi zərurətini və imkanları elmi və nəzəri cəhətdən əsaslandırmış, burada kapital qoyuluşlarının ölçüsü və ödəmə müddətinin müəyyənləşdirilməsi metodikasını işləyib hazırlamışdır.**

Keçmiş Sovetlər İttifaqında Azərbaycan özünün demografik inkişaf xüsusiyyətlərinə görə həmişə fərqlənmişdir. Orta İttifaq səviyyəsinə nisbətən əhalinin yüksək təbii artımı, yaş, cins, peşə tərkibində fərqli cəhətlərin olması, milli mentalitetin azərbaycanlıların İttifaqda xil miqrasiyasına təsiri burada əmək ehtiyatlarının daha geniş və dərinə tədqiqini zəruri etmişdir. M.Allahverdiyev bu sahədə geniş tədqiqat apararaq böyük bir elmi məktəbin - demografiya və əməyin iqtisadiyyatı elmi məktəbinin əsasını qoymuşdur. M.Allahverdiyevin və bu məktəbin digər görkəmli nümayəndələrinin tədqiqatçı peşəkarlıqları sayəsində **Azərbaycan Respublikası həmin problemlərin öyrənilməsi sahəsində keçmiş İttifaqda ən nüfuzlu elmi mərkəzlərdən biri hesab olunurdu.** 1964-1967-ci illərdə M.Allahverdiyev bu sahədə bir sıra fundamental tədqiqat əsərləri yazıb çap etdirmişdir. Bunlara: **“Əmək ehtiyatları və Azərbaycan SSR kənd təsərrüfatında onlardan istifadə olunması”**, Bakı, Azərneşr, 1964, 7,0 ç.v.; **“Sosialist əhalisakinliyi qanunu”**, (Rus dilində Azərbaycan SSR materialları əsasında) Bakı, EA Akademiyasının nəşriyyatı, 1965, 6 ç.v.; **“Azərbaycan SSR-də iş qüvvəsinin təkrar istehsalı məsələləri”**, Bakı, EA Akademiyasının nəşriyyatı, 1966, 14,0 ç.v.; **“Məhsuldar və qeyri-məhsuldar əmək”**, (Azərbaycan SSR materialları əsasında) Bakı, Azərneşr, 1966, 8,0 ç.v. kitabları aiddir. Bu əsərlərin çap edilməsi onun elmi yaradıcılığının ən uğurlu yekunlarındanır. Bu tədqiqatların yekunu olaraq M.Allahverdiyev 1966-cı ildə 37 yaşında **“Azərbaycan SSR-də iş qüvvəsinin təkrar istehsalı problemləri”** adlı doktorluq dissertasiyası yazıb müdafiə edərək Azərbaycan EA İqtisadiyyat İnstitutunda birinci, respublikada isə B.Y.Axundov və T.S.Vəliyevdən sonra üçüncü elmlər doktoru oldu.

M.Allahverdiyev ölkəmizin çox az iqtisadçı alimlərindən biridir ki, o, tədqiqatları ilə öz dövrünü xeyli qabaqlamışdır. O, bir çox məsələləri sanki bu günün tələbləri mövqeyindən izah etmişdir. M.Allahverdiyevin tədqiqatlarının xarakteri demək olar ki, müasir ekonomsın tələblərinə tam uyğun gəlir. O, iqtisad elminin nəzəri və praktiki elmə bölün onların arasında süni sədd çəkən iqtisadçılardan olmamışdır. Onun bütün əsərləri nəzəriyyə və praktikanın sintezi prinsipi ilə yazılmış və bu səbəbdən də bu gün də və gələcəkdə də öz müasirliyini itirməyəcəkdir. Doğrudur, professor M.Allahverdiyevin məhsuldar və qeyri-məhsuldar əməyə dair düşüncələri bu gün ilk baxışda sadələh görünə bilər. Çünki məhsuldar və qeyri-məhsuldar əmək ətrafında hələ merkantelistlər, fizokratlar və A.Smit dövründən başlayan ehtiraslar, indiki neoklassik iqtisadçılara müəyyən dərəcədə məzmununsuz görünür. Onlar ələ bir cəmiyyətdə yaşayırlar ki, burada hər bir əməyin öz ödənilmə ölçüsündə məhsuldar olmasına dair meyarlar müəyyən olmuşdur. Lakin həmin meyarlar sisteminin dəyişdiyi keçid pillələrində, tarixi çevrilişlər dövründə bu problem ön plana keçir. Azərbaycan bu gün belə ölkələr sırasındadır. Bu da bir həqiqətdir ki, indi Azərbaycanda istehsal edilən ÜDM-in xeyli hissəsi neft sənayesi sahəsinin payına düşür. Bunu müəyyən mənada fiziokritizmin Azərbaycan variantı hesab etmək olar.

Azərbaycan iqtisadi fikir tarixində ilk dəfə olaraq iş qüvvəsinin təkrar istehsalının məzmununun və bu prosesi tənzimləyən əsas qanunun - **əhalisakinliyi qanununun araşdırılması** da M.Allahverdiyevin mühüm xidmətlərindən biridir. Maraqlı cəhət odur ki, M.Allahverdiyev əhalisakinliyi qanunundan bəhs etməklə öz konkret tədqiqatlarına nəzəri don geydirmək cəhdindən uzaq idi (təəssüflə demək lazımdır ki, o zamanlar bu cür meyllər geniş yayılmışdı). O, əhalisakinliyi qa-

nununa makroiqtisadi tənzimləmənin amili kimi, istehsalın inkişafı ilə əhalinin inkişafı arasındakı münasibətlərin obyektiv tənzimləyici kimi baxmışdır. Tədqiqatçı alim əhalisakinliyi qanununa əsərlərdə Azərbaycan əhalisinin son 100 ildə kəmiyyət və keyfiyyət tərkibinin dərin təhlili və bu prosesdəki obyektiv meyllərin araşdırılması əsasında gəlib çıxmışdır.

Əhalinin demografik inkişaf xüsusiyyətlərinin ölkənin sosial-iqtisadi planlaşdırılmasında nəzərə alınması zərurətini və uçot metodikasının əsaslandırılması da professor M.Allahverdiyevin dərin düşüncələrinin məhsuludur. Ölkənin inzibati və iqtisadi rayonları üçün resurslarının hesabata və plan balanslarının tərtibi metodologiyasının hazırlanmasında və təcrübədə onun həyata keçirilməsində M.Allahverdiyevin misilsiz xidmətləri danılmazdır.

Mədət Allahverdiyev öz elmi-tədqiqat işlərinin yekunlarını gerçəkləşdirən, onların təbiiqinə nail olmağa cəhd edən və əksər hallarda buna nail olan bir alim idi. **Bu, onu öz həmkarlarından fərqləndirən daha bir üstün keyfiyyəti idi.** Azərbaycan SSR Dövlət Plan Komitəsinin İqtisadiyyat İnstitutuna başçılıq etdiyi 1968-1975-ci illər M.Allahverdiyevin həm elmi təşkilatçılıq qabiliyyətinin üzə çıxması və həm də onun tədqiqatlarının hökumət və dövlət səviyyəsində öz təbiiqini tapması baxımından müstəsna rol oynamışdı. Onun rəhbərliyi və bilavasitə iştirakı ilə bu institut qısa müddətdə böyük elmi mərkəzə çevrilmiş və həmin mərkəzdə respublikanın iqtisadi inkişafının uzunmüddətli proqnozlaşdırılması ilə əlaqədar mühüm problemlər işlənilib hazırlanmış və müvafiq dövlət və hökumət orqanlarına təqdim edilmişdir. M.Allahverdiyevin başçılığı və bilavasitə iştirakı ilə **“1971-1980-ci illərdə Azərbaycan SSR-in məhsuldar qüvvələrinin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemi”**, **“1976-1990-cı illərdə Azərbaycan SSR-in uzunmüddətli iqtisadi proqnoz, məhsuldar qüvvələrin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemi”** tərtib olunmuşdur. Xeyli vaxt və böyük enerji tələb edən bu fundamental tədqiqat işləri Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafının daha mütərəqqi iqtisadiyyatına müəyyən töhfə vermişdir. Bu tədqiqatlar respublikanın sosial-iqtisadi inkişafının planlaşdırılmasında da nəzərə alınmışdır.

M.Allahverdiyevin elmi-təşkilatçılıq bacarığı sayəsində respublikamızda **iqtisad elminin yeni bir istiqaməti - region iqtisadiyyatının optimal fəaliyyəti adlı istiqaməti təşəkkül tapmışdır.** Keçən əsrin 70-ci illərinin əvvəllərində **“1971-1980-ci illərdə Azərbaycan SSR-nin məhsuldar qüvvələrinin inkişafı və yerləşdirilməsi konsepsiyası və əsas istiqamətləri”**; **“Uzunmüddətli perspektiv üçün Azərbaycan SSR-in xalq təsərrüfatının inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsinin metodoloji əsasları”**; **“Azərbaycan SSR-**

nin sahələrarası və rayonlararası əlaqələri”; **“İctimai istehsalın strukturunun təkmilləşdirilməsi”**; **“Respublikanın ayrı-ayrı rayonlarının kompleks iqtisadi inkişafının optimalaşdırılması”** və digər bu kimi fundamental elmi tədqiqatların başa çatdırılması ilə həmin elmi istiqamətin əsası qoyulmuşdur.

M.Allahverdiyevin bilavasitə iştirakı və rəhbərliyi altında yerinə yetirilən elmi-tədqiqatların böyük əksəriyyəti təhriir məruzələr və elmi tövsiyələr şəklində direktiv orqanlara təqdim edilərək istifadə olunmuşdur. Alimin bu cür tədqiqatlarının sayı 80-dən çoxdur.

Yaradıcılığının mərhələsində, daha doğrusu, 1976-1990-cu illərdə görkəmli iqtisadçı alimin elmi maraq dairəsi iqtisadi qanunların fəaliyyəti və istifadə mexanizmi; region iqtisadiyyatının təsərrüfat mexanizminin təkmilləşdirilməsi; respublikada milli gəlirin təkrar istehsalı, sənayenin baza sahələrinin inkişafı problemləri və sairini əhatə etmişdir ki, bu da təsadüfi olmamışdı. Belə ki, artıq keçən əsrin 70-ci illərinin axırlarında sosializm siyasi iqtisadının təkamülü açıq müşahidə olunurdu. İqtisadi fikirdə mərkəzləşdirilmiş dövlət sosializm sisteminin tədricən dağılmasını müəyyən aspektləri öz ifadəsini tapırdı. İqtisadçı alimlərin makroiqtisadi tənzimləmə amillərini müəyyən etmək axtarışına düşməsi də məhz bu zərurətdən irəli gəlmişdi. Həm bütövlükdə keçmiş İttifaqda və həm də müttəfiq respublikalarda obyektiv iqtisadi qanunlar geniş şəkildə mühüm makroiqtisadi tənzimləmə amili kimi tədqiq olunur, onların fəaliyyət və istifadə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi ciddi-cəhdlər edilirdi. Professor M.Allahverdiyev də bu problemin həllində öz xidmətlərini göstərmişdi. Bu cəhətdən region iqtisadiyyatının təsərrüfat mexanizminin təkmilləşdirilməsi, milli gəlirin təkrar istehsalı, sənayenin baza sahələrinin inkişafı problemləri iqtisadi subyektlərin təsərrüfat müstəqilliyinin artırılması zərurətini ifadə edirdi.

O vaxtlar respublikada bu problemin tədqiqini iqtisad elminin indiki anlayışları ilə ifadə etmiş olsaq, belə nəticəyə gəlmək olar ki, liberal iqtisadiyyata keçid problemləri hələ Sovetlər İttifaqının mövcudluğu dövründə iqtisadçı alimləri, o cümlədən M.Allahverdiyevi düşündürmüşdür. Keçmiş Sovet məkənində həyata keçirilən yenidənqurma təsərrüfat mexanizminin təkmilləşdirilməsi zərurətini ortaya atdı. Buna görə də planlaşdırmanın səmərəliliyini yüksəltmək üçün iqtisadi subyektlərin müstəqilliyinin artırılması ideyasını reallaşdırmaq lazım gəlirdi. Azərbaycan Respublikasının misalında bu məsələlər də professor M.Allahverdiyevin **“Təsərrüfat mexanizmi və iqtisadi səmərəlilik”** (1981, 3 ç.v.) adlı kitabçasında öz əksini tapmışdı.

Keçmiş sosialist iqtisadiyyatı şəraitində müttəfiq respublikanın ən ümumi sintetik göstəricisi olan milli gəlirin hesablanması, onun dinamikası çox mühüm siyasi-iqtisadi əhəmiyyət kəsb edən prob-

lem sayılırdı. Bu göstərici əsasında ölkənin və onun regionlarının iqtisadi-sosial inkişaf səviyyəsi xarakterizə edilir, müvafiq plan və direktivlər müəyyənləşdirilirdi. 1956-cı ilədək Azərbaycanın Dövlət statistika külliyyatlarında milli gəlirə dair müntəzəm məlumatların olmaması bir sıra iqtisadi proporsiyaları müəyyən etməyə, iqtisadi inkişaf səviyyəsinin ölkələr və regionlar üzrə müqayisəli təhlilini aparmağa imkan verməmişdir. Bu problem də uzun müddət professor M.Allahverdiyev tərəfindən tədqiqatçı kimi müəyyən etmişdir. Bu problem də uzun müddət professor M.Allahverdiyev tərəfindən tədqiqatçı kimi müəyyən etmişdir. Bu problem də uzun müddət professor M.Allahverdiyev tərəfindən tədqiqatçı kimi müəyyən etmişdir. Bu problem də uzun müddət professor M.Allahverdiyev tərəfindən tədqiqatçı kimi müəyyən etmişdir.

Professor M.Allahverdiyevin böyük elmi təşkilatçılıq və pedoqoji fəaliyyəti respublika çərçivəsindən çox-çox kənarlara çıxdı. O, məhsuldar qüvvələrin inkişafı və yerləşdirilməsi üzrə **Zaqafqaziya Elmi Şurasının sədri kimi bu regionun iqtisadi problemlərinin birgə tədqiqinə xüsusi əhəmiyyət verirdi. Onun təşəbbüskarlığı ilə Zaqafqaziya iqtisadi rayonunun planlaşdırılması, gələcək sosial-iqtisadi inkişaf problemlərinə dair elmi müşavirələr, konfranslar keçirilmiş, regionun istirahət-turizm, torpaq-su, yanacaq-enerji və əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi problemləri, 1976-1980-ci illərdə Zaqafqaziya regionunda məhsuldar qüvvələrin inkişafının əsas istiqamətləri müzakirə edilmişdir. Bütün bunlar indiki anlamda Ümumiqafqaz evinin yaradılması sahəsində hələ o zamandan başlanan ilk cəhdlər hesab oluna bilər.**

Müasir iqtisadi fikrimizi belə bir sual həmişə düşündürür ki, nə üçün Qərb iqtisadi nəzəriyyəsi mühəribədən sonrakı dövr Sovet siyasi iqtisadçılarının əsərlərinə maraq göstərməyib. Bizcə belə hesab etmək düzgün olmazdı ki, ideoloji qarşıdurma və fərqi nəzərə almadan Qərb iqtisadi fikrindən geri qalırdı. Sovet iqtisad elmidə iqtisadi-riyazi istiqamətə Qərbdə böyük marağın olduğunu təsdiq edən çoxlu faktlar vardır. Lakin qərbdə sovet iqtisadçı nəzəriyyəçiləri iqtisadçı sovetoloqlar kimi qəbul edildiyindən onlara maraq zəif idi. Zənnimizcə, digər mühüm bir səbəb iqtisad elminin qapallığı, elm üzərində mərkəz inhisarçılığı olmuşdur. Bu cür maneələr olmasaydı professor M.Allahverdiyevin bir çox elmi tədqiqatları Qərb iqtisadi fikri tərəfindən də etiraf olunardı. Həm də yalnız M.Allahverdiyevin deyil, respublikanın digər iqtisadçılarının da Qərbdə tanınması üçün müəyyən əsaslar vardır.

Professor M.Allahverdiyev elmi ictimaiyyət, xüsusən iqtisadçı alimlər arasında böyük nüfuz sahibi idi. Bu nüfuzu ona alim istedadı, elm yolu ilə gədənərə təmənənsiz köməyi, mübahisəli məsələlərdə prinsipial mövqə tutması qazandırmışdır. Respublikanın çoxsaylı iqtisadçı alimlərinin içərisində az adam tapılar ki, yüksək ixtisaslı kadr kimi onun hazırlanmasında Mədət müəlliminin rolu olmasın.

Mədət Allahverdiyev artıq 28 ildir ki, həyatda yoxdur, lakin onun miras qoyub getdiyi zəngin irs yaşayır. Bu irs alimin qoyub getdiyi iqtisadi ideyalarından, müasir Azərbaycan iqtisadi fikrini təmsil edən görkəmli iqtisadçı alimlərdən ibarətdir.

Şahbaz MURADOV, AMEA-nın müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, iqtisad elmləri doktoru, professor.

Keçən əsrin 80-ci illərinin II yarısında iqtisad elminin **bir tərəfdən** kütləvililiyinin artması, **digər tərəfdən** isə elmin özünün diferensiasiyası ilə əlaqədar olaraq iqtisadi terminlərdən geniş istifadə olunmasına zərurət yaranmışdır. Bu terminlərin düzgün işlədilməsi və dərk olunması hem dilimizə təmizliyini, həm də iqtisadi publisistikanın təhriflərdən qorunması üçün vacib idi. Lakin buna baxmayaraq o vaxt respublikada mükəmməl və əhatəli iqtisadiyyat terminləri lüğətinin olmaması bu işdə xeyli çətinliklər yaradırdı. Professor M.Allahverdiyevin başçılığı ilə bu problem də öz həllini tapdı. Onun təşəbbüskarlığı sayəsində az bir müddət ərzində olduqca tutumlu böyük bir iş həyata keçirildi. Daha doğrusu 20 min termini əhatə edən iri həcmli **“Rusca-Azərbaycanca iqtisad**

diyyat terminləri lüğəti” (23 ç.v.) hazırlandı. Təəssüf ki, həmin lüğət alimin sağlığında deyil, onun ölümündən sonra - 1994-cü ildə çap olundu.

Professor M.Allahverdiyevin böyük elmi təşkilatçılıq və pedoqoji fəaliyyəti respublika çərçivəsindən çox-çox kənarlara çıxdı. O, məhsuldar qüvvələrin inkişafı və yerləşdirilməsi üzrə **Zaqafqaziya Elmi Şurasının sədri kimi bu regionun iqtisadi problemlərinin birgə tədqiqinə xüsusi əhəmiyyət verirdi. Onun təşəbbüskarlığı ilə Zaqafqaziya iqtisadi rayonunun planlaşdırılması, gələcək sosial-iqtisadi inkişaf problemlərinə dair elmi müşavirələr, konfranslar keçirilmiş, regionun istirahət-turizm, torpaq-su, yanacaq-enerji və əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi problemləri, 1976-1980-ci illərdə Zaqafqaziya regionunda məhsuldar qüvvələrin inkişafının əsas istiqamətləri müzakirə edilmişdir. Bütün bunlar indiki anlamda Ümumiqafqaz evinin yaradılması sahəsində hələ o zamandan başlanan ilk cəhdlər hesab oluna bilər.**

Müasir iqtisadi fikrimizi belə bir sual həmişə düşündürür ki, nə üçün Qərb iqtisadi nəzəriyyəsi mühəribədən sonrakı dövr Sovet siyasi iqtisadçılarının əsərlərinə maraq göstərməyib. Bizcə belə hesab etmək düzgün olmazdı ki, ideoloji qarşıdurma və fərqi nəzərə almadan Qərb iqtisadi fikrindən geri qalırdı. Sovet iqtisad elmidə iqtisadi-riyazi istiqamətə Qərbdə böyük marağın olduğunu təsdiq edən çoxlu faktlar vardır. Lakin qərbdə sovet iqtisadçı nəzəriyyəçiləri iqtisadçı sovetoloqlar kimi qəbul edildiyindən onlara maraq zəif idi. Zənnimizcə, digər mühüm bir səbəb iqtisad elminin qapallığı, elm üzərində mərkəz inhisarçılığı olmuşdur. Bu cür maneələr olmasaydı professor M.Allahverdiyevin bir çox elmi tədqiqatları Qərb iqtisadi fikri tərəfindən də etiraf olunardı. Həm də yalnız M.Allahverdiyevin deyil, respublikanın digər iqtisadçılarının da Qərbdə tanınması üçün müəyyən əsaslar vardır.

Professor M.Allahverdiyev elmi ictimaiyyət, xüsusən iqtisadçı alimlər arasında böyük nüfuz sahibi idi. Bu nüfuzu ona alim istedadı, elm yolu ilə gədənərə təmənənsiz köməyi, mübahisəli məsələlərdə prinsipial mövqə tutması qazandırmışdır. Respublikanın çoxsaylı iqtisadçı alimlərinin içərisində az adam tapılar ki, yüksək ixtisaslı kadr kimi onun hazırlanmasında Mədət müəlliminin rolu olmasın.

Mədət Allahverdiyev artıq 28 ildir ki, həyatda yoxdur, lakin onun miras qoyub getdiyi zəngin irs yaşayır. Bu irs alimin qoyub getdiyi iqtisadi ideyalarından, müasir Azərbaycan iqtisadi fikrini təmsil edən görkəmli iqtisadçı alimlərdən ibarətdir.

Şahbaz MURADOV, AMEA-nın müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, iqtisad elmləri doktoru, professor.